

Zárójelentés a Musica Rediviva – Repertoárkutatások az egyházzene körében c. pályázat 2004-2007. ciklusában elért eredményekből

A pályázatban beadott négy témából a bírálóbizottság a „**CAO-ECE; A magyarországi officium-énekrepertoár funkcionálisan rendezett katalógusa**” című témát fogadta el és foglalta a munkatervbe. A munkaterv a következő előrehaladást irányozta elő évekre bontva:

2004: az esztergomi forráscsoport temporáléjának teljes, ellenőrzött beírása

2005: a pálos, Erdély-várad-i és szepességi források temporáléjának teljes beírása, a kiadásra szánt táblázatok és kísérő jegyzetek összeállítása

2006: az esztergomi kötet megjelenése; a második (Várad-erdélyi vagy Kalocsa-zágrábi kötet forrásainak beírása 70 %-ban)

2007: a második kötet lezárása, esetleg megjelenése;

A tényleges teljesítés ezen lényegesen túlment. Egyrészt nem egy, hanem két kötet jelent meg, és további két kötet most van nyomdában, illetve fordítónál; ezen felül számítógépes adatbázisok készültek, és az anyagból számos cikk jelent meg.

A munka feltétele és egyben azon túlmenő, önértékű nemzeti érdekű kiegészítő munka a középkori forrásanyag facsimiléinek digitalizálása. Ebben is a tervezetten felüli előrehaladás történt.

Részletesen:

I. CAO-ECE

Az esztergomi forráscsoportot kiegészítettük a pálos források és a szepességi forráscsoport tanulmányozásával. Összesen 31 kódex teljes temporáléját, majd a következő évben sanctoraléját írtuk át, s vezettük számítógépbe. Ezután került sor a beírt anyag elemzésére, majd az elemzés alapján a normatív forma megállapítására. Az egyes forrásoknak a normatív formához való viszonyát a három forráscsoport szerint szeparált kritikai jegyzetekbe vezettük át. A kedvező előrehaladás megengedte, hogy a tervben szereplő temporale mellett a sanctorale feldolgozását is megkezdjük, majd pedig kiadásra mindkét anyagot előkészítsük. A kötetek számára megírtuk, majd lefordítottuk (illetve kontrol-fordítóval együttműködve véglegesítettük) az angol ill. a jegyzetben latin nyelvű kísérő szöveganyagot; végül elkészítettük a műfajokra bontott indexet.

Mindezek alapján megjelent a két kötet:

Corpus Antiphonarium Officii Ecclesiarum Centralis Europae V/A* Esztergom/Strigonium (Temporale). Redigit L. Dobszay, adiuvante A. Kovács. Készült az Oktatási Minisztérium Nemzeti kutatási és Fejlesztési Programok, az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok és az MTA-TKI (LFZE) Egyházzenei Kutatócsoport támogatásával a MTA Zenetudományi Intézet kiadásában, Budapest, 2004.

Corpus Antiphonarium Officii Ecclesiarum Centralis Europae V/B Esztergom/Strigonium (Sanctorale). Redigit A. Kovács, adiuvante L. Dobszay et Zs. Czagány. Készült az Oktatási Minisztérium Nemzeti kutatási és Fejlesztési Programok, az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok és az MTA-TKI (LFZE) Egyházzenei Kutatócsoport, Nemzeti Kulturális Alap, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Dom Mocquereau Fund támogatásával a MTA Zenetudományi Intézet kiadásában, Budapest, 2006.

További tradíciók anyagának feldolgozását és kiadásra előkészítését csak részlegesen irányozta elő a terv. Ennek ellenére két további kötet kézírata készült el teljesen:

Corpus Antiphonarium Officii Ecclesiarum Centralis Europae VI/A Kalocsa- Zágráb (Temporale). Redigit A. Kovács

Corpus Antiphonarium Officii Ecclesiarum Centralis Europae VI/B Kalocsa- Zágráb (Sanctorale). Redigit A. Kovács

Az előbbi kötet nyomdai munkái folynak; jelenlegi az utóbbi kötet fordításán dolgozunk.

Fejlett előkészületi stádiumba jutott a következő tradíciók feldolgozása:

Befejeződött a Várad-erdélyi rítus teljes forrásanyagának számítógépre vitele;

Megkezdődött a krakkói rítus forrásainak feldolgozása

Elkészült az I/B (Salzberg, Sanctorale) etalon-forrásának (az 1492-es breviáriumnak) iníciium-átírása és számítógépre vitele, s ezzel megindulhat a többi forrás összehasonlító vizsgálata.

A partikuláris témakutatókról lásd a kísérő bibliográfiát.

---

* A munkatervbe gépelési hiba folytán szerepelt tévesen a VI. illetve VII. szám!

II. Forrás-digitalizálás

A források digitalizálásának kettős jelentősége van. Egyrészt a mikrofilmek tanulmányozása helyhez és készülékhez kötött: a kutatók csak egymást váltva tudnak dolgozni a filmmel, meghatározott helyen, attól függően, hogy az olvasó-készülék szabad-e. A digitalizált facsimilek viszont CD-ROM-ra kerülnek, s azokat bármilyen számítógépen olvasni lehet; a kutató saját munkaidő-beosztása szerint, bármely készüléken (akár otthonában) dolgozhat velük, az összehasonlító a készülék mellett vagy magára a készülékre helyezve használhatja. Másrészt a nehezen beszerezhető, törekeny, a kiszáradásnál töredező, s minden használatnál kopásnak kitett mikrofilmek védelmét, ezen keresztül a nemzeti kincseinkről készült másolatok jobb megőrzését segíti a CD-másolatok használata.

Az elmúlt négy év alatt – egyéb pályázati pénzek felhasználásával, és a Zeneakadémia egyházzene szakos hallgatóinak tevékeny és szakértő közreműködésének hála – ezek a munkálatok jelentékenyen előrehaladtak. A ZTI Régi Zenetörténet Osztályának 900 mikrofilmjéről 300 forrásnak a másolata készült el ez idő alatt; ezekről két példány készült, egyiket a ZTI-ben őrzik (s ezek a belső hálózaton is elérnek), a másik példány oktatási és kutatási céllal a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem egyházzene tanszékének segédkönyvtárába került.

Összefoglalóan azt mondhatom, hogy az előirányzatnak mindkét területen nagyjából kétszeresét teljesítettük.

Megköszönve az OTKA segítségét, s további támogatásában reménykedve

tisztelettel:

Dobszay László

- Dobszay László – Kovács Andrea: *Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. V/A. Esztergom/Strigonium (Temporale)* MTA Zenetudományi Intézet, Budapest, 2004. 371 oldal.
- Dobszay László: „A pálos zsolozsma múltja és jövője.” *Magyar Egyházzene*. XIV (2006/2006): 17–40.
- Dobszay László: „Amo Christum. An old Responsory – with a large scope of variants.” Szendrei Festschrift. In preparation.
- Dobszay László: „From crudelitas to credulitas. Comments on Saint Stephen’s *Historia Rhythmica*.” In: *Political Chant*. A trondheimi egyetem által rendezett konferencia tanulmányai (megjelenés előtt). Magyarul: „A crudelitas-tól a credulitas-ig. Szent István király verses zsolozsmájáról.” *Praeconium*. 12 (2006): 65–73.
- Dobszay László: „The Aesthetics of the Variants.” *Musica e Storia* XIV/1, 2006: 183–195.
- Dobszay László: „The Responsory: Type and Modulation”. *Studia Musicologica* 2008 (in preparation).
- Dobszay László: „Tres vidit et unum adoravit”. In: *Studies in Medieval Chant and Liturgy in Honour of David Hiley*. (Ed. by Terence Bailey and László Dobszay). The Institute of Mediaeval Music and Hungarian Academy of Sciences, the Institute for Musicology, Ottawa (canada), 2007: 133-148. Magyarul. In: *Memoriae tradere. Tanulmányok és írások Török József hatvanadiuk születésnapjára*. Szerk. Füzes Á. és Legeza L. Mikes Kiadó 2006: 441-454.
- Dobszay László: „The Histories of the Pre-Lenten Period” In: *Papers Read at the 12th Meeting of the IMS Study Group CANTUS PLANUS, Lillafüred/Hungary, 2004. Aug. 23–28*. Budapest (=Institute for Musicology of the Hungarian Academy of Sciences), 2006. 565–581.
- Kiss Gábor: „Középkori liturgikus források digitális gyűjteménye az MTA Zenetudományi Intézetében.” *Zenetudományi Dolgozatok 2004–2005*. Budapest, MTA Zenetudományi Intézete, 2005: 177–184.
- Kovács Andrea – Dobszay László: *Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. V/B. Esztergom/Strigonium (Sanctorale)* MTA Zenetudományi Intézet, Budapest, 2006. 479 oldal
- Kovács Andrea: A Pray-kódex mint liturgia- és zenetörténeti forrás. megjelenés előtt (Új Hegyvidék).
- Kovács Andrea: *Corpus Antiphonarium Officii – Ecclesiarum Centralis Europae. VI/A. Kalocsa-Zágreb*. MTA Zenetudományi Intézet, Budapest, 2008 (in preparation).
- Kovács Andrea: Egy ismeretlen Szent Gellért-offícium. megjelenés előtt (Magyar Könyvszemle).
- Kovács Andrea: Illés próféta kultusza a középkori Magyarországon. megjelenés előtt (Magyar Könyvszemle).
- Kovács Andrea: Szent Erzsébet középkori liturgikus énekei Magyarországon. *Magyar Egyházzene* XIV/4. (2006/2007) 393–410.
- Kovács Andrea: Szent Imre alakja a magyar zenetörténetben. megjelenés előtt (Szent Imre 1000 éve-kiállítás katalógus).
- Kovács Andrea: Szent László tisztelete a középkori magyar zenetörténetben. megjelenés előtt (Arrabona).
- Szendrei Janka, Bartha Gergely, Földváry Miklós, Dobszay László: *Historia sancti regis Stephani*. MTA TKI — LFZE Egyházzenei Kutatócsoport, Magyar Egyházzenei Társaság (Hungarian Academy of Sciences – Liszt Ferenc Music University Church Music Research Group, Hungarian Association of Church Music) , Budapest, 2004. 1-17.